

Κ' ὕστερ' ἀπὸ λίγο καιρὸ κανένας μας πιά δὲν τὸν συλλογιζότανε...

***

Εἶναι περίεργο πρῶτα τὸ θρηνητικὸ τοῦ ἀνθρώπου. Ξεχνούμε, πολλές φορές, ἕναν πολὺ γνωστὸ μας, ἕνα σύντροφό μας σ' ἕνα ταξίδι ἢ σ' ἕναν πόλεμο. Τὸν βλέπουμε, καὶ συλλογιζόμαστε πὼς κάπου τὸν ξέρουμε, κάπου τὸν εἶδαμε, μὰ δὲν μπορούμε νὰ βάλουμε στὸ νοῦ μας πού καὶ πὼς κ' εἶναι ἀδύνατο νὰ θυμηθοῦμε τ' ὄνομά του. Ἄλλες φορές πάλι βλέπουμε ξάφνου ἕνα πρόσωπο πού ἔχουμε χρόνια νὰ τὸ δούμε, πού δὲν ἔχει παῖξει κανένα σπουδαῖο ρόλο μήτε στὴν τραγωδία μήτε στὴν κωμῶδια τῆς ζωῆς μας· κι ὅμως μεμιάς, μὴ ἀστραπὴ ἀστράφτει μὲς στὸ κεφάλι μας : «Ὁ Ἄντρέας ὁ Ρούσος !»

Θὰ εἶχανε περάσει κάπου δεκαεπτὰ χρόνια ἀπὸ τότε πού ἐκεῖνος εἶχε φύγει ἀπὸ τὸ σύνταγμα μας. Τότε ἐγὼ εὐπαινα, καὶ τώρα εἶχα θγει. Τότε ἔκανα ὄνειρα, καὶ τώρα τὰ τραγουδοῦσα. Τότε βρισκόμουνα στὴν Ἀθήνα, τώρα βρισκόμουνα στὴ Σαντορίνη. Πὼς καὶ γιὰτὶ κανένας μὴ μὲ ρωτήσῃ. Πρέπει ὅμως νὰ εἰπῶ πὼς ἦμουν ἐκεῖ δίγως νὰ θέλω, μαζὶ μ' ἄλλους πού ἦντουσαν ἐκεῖ δίγως τῆ θέλησὴ τους· καὶ δὲν μπορῶ νὰ εἰπῶ πὼς δὲ θέλαμε ὅλοι νὰ φύγουμε ἀπὸ κεικάτω.

Περπατοῦσα, κείνη τὴν ἡμέρα, μὲ κάποιο φίλο μου σ' ἕνα στενὸ, χαλικοστρωμένο καὶ σκαλωτὸ δρομίσκι τοῦ νησιοῦ πού θγαῖζε τις ἀλαφρότερες καὶ τὰ βαρεῖα κρασιά. Ἀλαφρός ἦταν ὁ πόνος μου, σὰν τὴν ἀλαφρότερα, καὶ σὰ σαντορινιὸν δισάντο ἦτανε γλυκὸς ὁ μεσημεριανὸς ἥλιος τοῦ χινοπώρου. Εἶχα ἀνάψει τὸ τσιγάρο μου καὶ συλλογιόμουνα τι ὥραία τῶναι ἡ ζωὴ, ὅπου κιὰν πάει κανένας, δταν εἶναι λιπαράδα καὶ τᾶχει κανεὶς καλὰ μὲ τὸν ἑαυτὸ του. Ὁ φίλος μου, θυσιμένος κι αὐτὸς ποὺς ξέρεῖ σὲ ποιὲς θύμησες ἢ σὲ ποιοὺς στοχασμοὺς, περπατοῦσε ἀριστερὰ μου σιγὰ - σιγὰ, δίγως νὰ μιλεῖ. . . Μιὰ φωνὴ ὅμως ξάφνου, ἀπὸ τὸ δεξιὸν μου χέρι, μιὰ τρομερὰ γνωστὴ φωνὴ, μὲ ζύπνησε ἀπὸ τοὺς ρεμβασμοὺς μου :

«Ἀφέντη, δῶσ' μου ἕνα τσιγάρο !»

Ἡ ἀστραπὴ ἔλαμψε μὲς στὸ κεφάλι μου : «Ὁ Ἄντρέας Ρούσος ! — Δὲν εἶσαι ὁ Ἄντρέας ὁ Ρούσος ; Μὲ θυμάσαι, Ἄντρέας ; . . . πᾶρ' το ὄλο τὸ πακέτο ! . . . θές καὶ φωτιά . . . Ἄναψε ! . . . Τί γίνεσαι, Ἄντρέα λεβέντη ; . . . Μωρὲ Ἄντρέας, ὁ ἴδιος κι ἀπαράλλαχτος ἔχεις μείνει ! Μὲ θυμάσαι ;»

Κούνησε τὸ κεφάλι του μ' ἕνα ζωώδικο χαμόγελο, πού εἶπα πὼς μπορούσε καὶ νὰ μὴ μὲ θυμότανε. Ἦτανε φορτωμένος μ' ἕνα θεόρατο δεμάτι ξύλα, κ' εἶχε ἀζουμπήρει, ἔτσι φορτωμένος ὅπως ἦτανε, σ' ἕνα πεζούλι γιὰ νὰ ξεκουραστεῖ. Τὰ μαλλιά του καὶ τὰ μουστάκια του ἦντουσαν κατὰμυρα. Ἦτανε τὸντις ὁ ἴδιος κι ἀπαράλλαχτος. Τὰ ρούχα του ὅμως ἦντουσαν ἀκόμα χειρότερα ἀπὸ τὴ στολὴ πού φοροῦσε στὸ στρατόν. Τὰ πόδια του ὅμως ἦντουσαν ξυπόλυτα.

«Ἄντρέας, τοῦ εἶπα ὕστερ' ἀπὸ λίγο, ἐτώρα καὶ σὺ ποτε θὰ εἰπείς νὰ φύγω ;» Μὲ κοίταζε δίγως νὰ μὲ καταλαβαίνει, καὶ κουνούσε τὸ κεφάλι του μὲ τὸ ἴδιο ζωώδικο χαμόγελο.

Τὸν ἔβλεπα ἀπὸ κείνη τὴν ἡμέρα, συχνὰ τὸν Ἄντρέα Ρούσο· ὄλο ἐκεῖ τριγύρω γύριζε κ' ἔκανε θελή-

ματα. Μιὰν ἄλλη μέρα τὸν κάλεσα στὸ σπίτι, ὅπου ἔμενα μ' ἄλλους τέσσερες συναδέλφους μου, καὶ τὸν φιλέψαμε κρηθινοκολούρες, τσιγάρα καὶ δεκάρες. Ὅταν τὸν ἔβλεπα καμιά φορά πούροχότανε φορτωμένος, ἀποσταμένος, ἀπὸ κάτω, ἀπὸ τὸ λιμάνι, — μισὴ ὥρα δρόμο, ὄλο σκαῖες, — συλλογιόμουνα καὶ ρωτοῦσα τὸν ἑαυτὸ μου γιὰτὶ ἄρχαγε νᾶθελε τότε μὲ τέτοια λυγτάρη ὁ Ἄντρέας νὰ φύγει ἀπὸ τὸ στρατό ! Περνοῦσε δὰ πολὺ χειρότερα τώρα στὴ Σαντορίνη ! σκαλισσα ζωὴ ἔκανε ! — καὶ τοῦλειπε ἀκόμα καὶ τὸ ψωμί. Μιὰ φορά πού τὸν ἀρώτησα, κούνησε τὸ κεφάλι του καὶ χαμογέλασε ζωώδικο, σὰ νᾶλεγε : «ἔ, ἡ πατρίδα, πάντα . . .» ἢ καὶ σὰ νὰ μὴν εἶχε νὰ εἰπεῖ τίποτα.

***

Τὸν εἶχα κάνει δημοτικὸ τὸν Ἄντρέα σ' ὅλη τὴ χώρα. Ὅλοι οἱ φίλοι μου τὸν ἤξεραν καὶ τοῦ φώναζαν γιὰ νὰ τὸν φιλέψουν τσιγάρα καὶ δεκάρες. Ὅταν τὸν ἔβλεπαν ἀπὸ κάτω ταράτσες τῶν σπιτιῶν μας, κάτω, σὲ κάτι γειτονιὲς πού βρισκόντουσαν ὄλοτελξ ἀπὸ κάτω μας, τοῦ πετοῦσαν ἀπὸ καμιά τριανταριά μέτρα ψηλά, τσιγάρα, κ' ἔκαναν γούστο πού συζοφάλλονε ὁ δύστηχος ἀνθρώπος ἀπάνω στὶς σκεπὲς τῶν σπιτιῶν, καὶ τὰ μάζευε, ὅπου καὶ νὰ πέφτανε. Τοῦ φώναζαν, ὅσο τὸν ἔπαιρνε τὸ μάτι τους : «Ἄντρέα ! ποτε θὰ πεις νὰ φύω !»

Ὅταν ἔφυγα ἀπὸ τὴ Σαντορίνη, ἄφησα παρχαγγελιά στοὺς ἄλλους πού ἔμειναν : «Νὰ μοῦ προσέχετε τὸν Ἄντρέα τὸ Ρούσο !» Μὰ ὕστερ' ἀπὸ λίγο ἔλαβα γράμμα ἀπὸ ἕνα φίλο μου, πού τοῦχα γράψει καὶ τὸν ρωτοῦσα γιὰ τὸν Ἄντρέα· κ' ἔμπετα πὼς ὁ Ἄντρέας εἶχε φύγει.

Ἔμαθα πὼς εἶχε φύγει, μὰ γὰ πάντα· γιὰ καὶ ὅδε κανεὶς ποτε δὲ γύρινε νὰ φύγει.

Κ. ΚΑΡΘΑΙΟΣ

≡ ΤΟΥ ΙΔΑ ≡

Τώρα λατὸν σὰ μακρινὸ θὰ μὰς φωτᾶς τὰ μέγιστα
Στὰ βῆθια δαίξοντα πλατιῶ, ἀδύνατο ἕνα φῶς ;

«Ἀπὸ τὸ τραγοῦδι τοῦ ἀδικουσκωτομένου ἀδερφοῦ»

Τ' ἀχιτιδιτὸ στεφάνι ἢ Μοῖρα σοῦ τὸ ἀρνῆθι
Τῆς Λόξας, καὶ σοῦ φόρεσε τοῦ Μαρτυρίου
Μὰ ὅπως στὰ πάνταγνὰ σου χεῖλη ξεχωγραφῆθι
Τὸ τύπωμα τοῦ ἀξήγητου τοῦ Μυστηρίου.

Ξάφνου σὰ φωτιστέφανο γύρω σου ἐλύθι
Ὁνειρευτὴ τοῦ πανοραίου καὶ τοῦ αἰθερίου,
Καὶ φεγγεβολῆσε ξανά, μαζὶ ἀναστήθι
Τ' ἀσπιλο φῶς τοῦ ἀγνοῦ μετώπου σου τοῦ θείου

Κ' εἶταν τὸ Πνεῦμα τῶν Ἠρώων καὶ τῶν Μαρτύρων
Κ' εἶτανε σύγκαῖρα ἢ ψυχὴ τῆς θείας Ἑλλάδας,
Τοῦ Βυζαντίου, τῆς Κλαφτουριάς καὶ τῆς Παλλάδας,

Κ' εἶταν τὸ Πνεῦμα τῶν ἀσυγκριτων ὄνειρων.
Τώρα ἢ ψυχὴ σου ὡς λημονήσῃ πού διαβαίνει
Στὸ Πάνθεο τῶν Μαβίλλιδων πού τὴν προσμένει.

Ἀσπινάδα 18.8.920

ΑΣΠΑΣΙΑ ΓΚΙΝ.